

*студ. III курсу, геогр. ф.,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
anya.zoya@mail.ru*

РЕГІОНАЛЬНІ ВІДМІНИ НАРОДЖУВАНOSTІ ТА СМЕРТНОСТІ В УКРАЇНІ

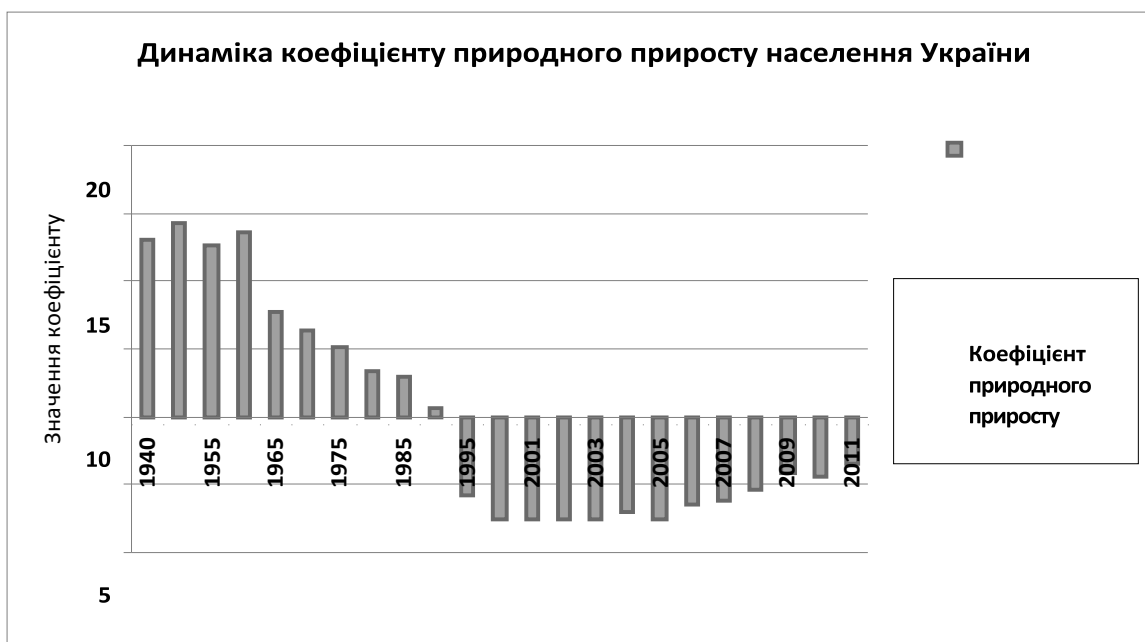
Сьогодні Україна переживає демографічну кризу, що характеризується дуже низькими показниками народжуваності, достатньо високою смертністю, несприятливою статеві-віковою структурою населення. Тобто, демографічну ситуацію в державі визначають депопуляція населення та його старіння.

В Україні проживає 45,5 млн. осіб (0,8% населення світу за даними 2010 року). За чисельністю населення Україна з 2011 року займає 6 місце серед європейських держав (після Німеччини, Італії, Великобританії, Франції та Іспанії). Сприятливі для життя і діяльності людей природні умови зумовили інтенсивне заселення і освоєння території України ще кілька століть тому. Цьому сприяли також розробка корисних копалин, розвиток землеробства, торгівлі, а пізніше – промисловості. Північна частина лісостепу і південна частина Полісся залишались найгустіше заселеними за часів Київської Русі аж до кінця XIX ст., а на початку XX ст. почалося досить активне освоєння Південного степу і Лісостепу. Перед Першою світовою війною найгустіше заселеними були райони лісостепової зони і крайня північна частина Українського Полісся [3]. Загальна кількість населення у сучасних кордонах України у 1913 році становила 35,2 млн. чоловік, після чого його кількість мала періоди зростання і скорочення. Так, втрати населення України за період 1929-1959 рр. становили майже 16 млн. чоловік. З 50-тих років XX ст. почалося повільне збільшення кількості жителів України, а з 1991 року природний приріст набув від'ємних величин (табл. 1).

Сьогодні Україна належить до держав з першим типом відтворення населення. Сучасний рівень народжуваності в Україні оцінюється як український як за історичними мірками, так і у міжнародному контексті.

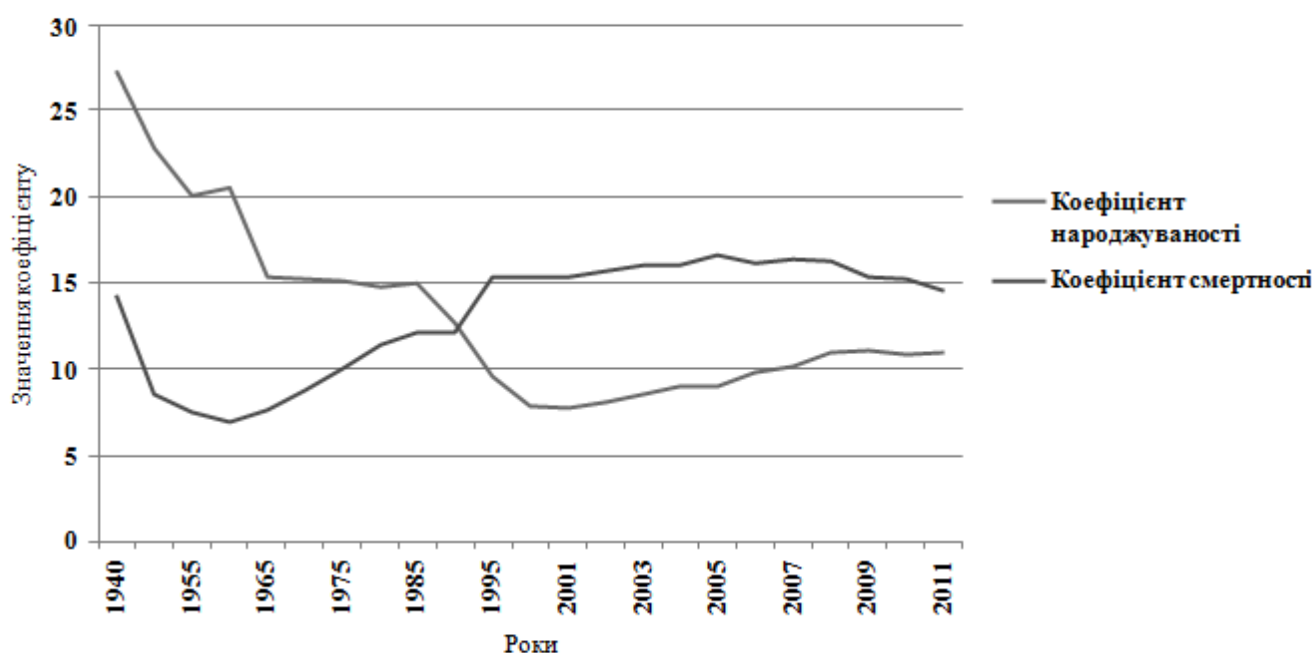
Таблиця 1. Динаміка коефіцієнтів народжуваності, смертності та природного приросту (скорочення) населення України

Роки	Коефіцієнт народжуваності	Коефіцієнт смертності	Коефіцієнт природного	Роки	Коефіцієнт народжуваності	Коефіцієнт смертності	Коефіцієнт природного приросту
1940	27,3	14,3	13,0	2001	7,7	15,3	-7,6
1950	22,8	8,5	14,3	2002	8,1	15,7	-7,6
1955	20,1	7,5	12,6	2003	8,5	16,0	-7,5
1960	20,5	6,9	13,6	2004	9,0	16,0	-7,0
1965	15,3	7,6	7,7	2005	9,0	16,6	-7,6
1970	15,2	8,8	6,4	2006	9,8	16,2	-6,4
1975	15,1	10,0	5,1	2007	10,2	16,4	-6,2
1980	14,8	11,4	3,4	2008	11,0	16,3	-5,3
1985	15,0	12,1	2,9	2009	11,1	15,3	-4,2
1990	12,7	12,1	0,6	2010	10,8	15,2	-4,4
1995	9,6	15,4	-5,8	2011	11,0	14,5	-3,5
2000	7,8	15,4	-7,6				

У 2011 році коефіцієнт народжуваності населення України становив 11,0‰ і мав значні відмінності за регіонами. Найнижчий рівень народжуваності населення був у Сумській, Луганській, Донецькій та Черкаській областях. Причинами цього є низькі доходи, безробіття, проблеми забезпечення житлом, несприятлива вікова структура, поширення соціальних негараздів (злочинності, алкоголізму тощо), небажання мати дітей та ін. До регіонів з найвищим в Україні коефіцієнтом народжуваності (12,0-14,8‰) належать Рівненська, Волинська, Закарпатська та Чернівецька області.

Динаміка коефіцієнту народжуваності і смертності населення України

Динаміка смертності населення України у кінці XX ст.- початку XXI ст. була досить нерівномірною. Сучасна структура причин смерті населення України вкрай неоднозначна. Понад 85% всіх летальних випадків пов'язано з хворобами системи кровообігу, злоякісними новоутвореннями, нещасними випадками, отруєннями та травмами, хворобами органів дихання [1]. На першому місці серед причин смерті перебувають хвороби системи кровообігу. На цей клас причин смерті припадає найбільше скорочення тривалості життя (9,2 роки у чоловіків і 7,7 — у жінок). Друге місце серед причин смерті займають злоякісні новоутворення, частка яких на початку 90-х рр. складала 16% від загальної кількості померлих. Ця група причин смерті займає друге місце в скороченні середньої тривалості життя (5,9 роки у чоловіків і 4,5 - у жінок). Третє місце в структурі причин смерті населення України припадає на нещасні випадки, отруєння та травми, які викликали понад 9% смертей серед всього населення. Четверте місце в структурі причин смерті посідають хвороби органів дихання.

Отже, за причинами смерті структура смертності має такий вигляд: головні втрати пов'язані з хворобами системи кровообігу, новоутвореннями, зовнішніми причинами, хворобами органів дихання. Проте від кожної з цих причин населення України вмирає на кілька років раніше, ніж населення в економічно розвинених країнах Європи [2].

У 2011 році коефіцієнт смертності населення України становив 14,5 ‰ і також мав значні регіональні відміни. Найвищий коефіцієнт смертності населення в Україні зафіксований у Чернігівській області. Найвищі коефіцієнти смертності населення також стабільно характерні для таких регіонів, як Сумська, Полтавська, Кіровоградська, Луганська та Черкаська області. Регіонами з найнижчим коефіцієнтом смертності населення є Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Волинська, Рівненська, Чернівецька області та місто Київ.

Список літератури

1. Борисов В. А. Демографія - М.: Издательский дом NOTABENE, 1999, 2001.– 15-29 с.
2. Муромцева Ю. І. Демографія: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 209. – 84- 129 с.
3. Шаблій О. І. Соціально-економічна географія України: Підручник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 203-211с